

XX. Yüzyılda Tıp ve Eczacılık Tarihinin Resimlendirilmesinde Robert Alan Thom (1915-1979)*

Illustration of The History of Medicine and Pharmacy in the XXth Century and Robert Alan Thom (1915-1979)

Çağatay Üstün¹

¹Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD., <https://orcid.org/0000-0001-7834-6616>

ÖZET

Amaç: Sağlık bilimleri tarihinde yer alan iki önemli bilimsel disiplinin, tıp ve eczacılığın tarihi her zaman ilgi ve merak uyandırmıştır. XIX. yüzyılın sonlarına kadar bu alanlarda yazılmış birçok tıbbi makale ve kitapta ayrıntılı ve bilgilendirici resmin olmaması anlamayı ve öğrenmeyi zorlaştırıyordu. Özellikle tıp ve eczacılığın tarihsel süreçlerini içeren kitapların görsel içeriğini zenginleştirmek için sanatçıların çizimlerinden ve resimlerinden yararlanılması beklenen bir gelenektir. Bu sayede bazı sanatçıların fotomekanik teknikleri kullanmaya başlamasıyla tıp tarihi arşivinin zenginleşmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada, modern tıbbi illüstrasyonun gelişimi ve terimlerin açıklaması kısaca özetlenirken, sanatsal yetenek ve beceri ile birleşerek konunun farklı bir noktaya taşınması sağlanmıştır. Antik çağdan XX. yüzyıla kadar devam eden bir süreci göstermek isteyen bu gayretlerin illüstratörler tarafından yaygın kullanılmasının sebebi sağlık tarihinin sanat ve estetik gibi öğelerden oluşmasıdır. Özellikle Amerikan tıp kültüründe yaygın yer alan bu sağlık tarihi tasvir biçimi etkinliğinin XX. yüzyılda zirveye ulaştığı görülmüştür.

Bulgular: Makalede XX. yüzyıldaki tıp ve eczacılık tarihinin resimlendirilmesinde başarılı çalışmalarıyla tanınan, ancak ülkemizde pek bilinmeyen Robert Alan Thom'un (1915-1979) kısa yaşamı ve Parke-Davis&Co tarafından her iki bilimsel alanla ilgili resim koleksiyonlarının ve içerik başlıklarının tam listesi sunulmuştur.

Sonuç: Robert Alan Thom tarafından Parke Davis&Co'nun talebi doğrultusunda hazırlanan eczacılık tarihi için 40, tıp tarihi için 45 tane olarak bilinen bu resimlerin tam listesine erişmek önemlidir. Ülkemizde bu anlamda başka bir çalışma olmaması sebebiyle koleksiyona erişmek veya yararlanmak isteyenler için bu çalışmanın önemli bir katkısı olacağı kanısındayız. Günümüzde sağlık tarihine ilişkin illüstrasyonların sayısının az olduğu, mevcut illüstrasyonların da genellikle bilgisayar destekli dijital ortamlar vasıtasıyla üretildiği göz önüne alındığında, bir dönemin bu emek yoğun çalışmaları tıp tarihi açısından önemlidir.

Anahtar kelimeler: Tıp, Eczacılık, Tarih, Illüstrasyon, Robert Alan Thom

ABSTRACT

Object: The history of medicine and pharmacy, two important scientific disciplines in the history of health sciences, has always aroused interest and curiosity. Until the end of the XIXth century, the lack of detailed and informative pictures in many medical articles and books written in these fields made it difficult to understand and learn. It was an expected tradition to benefit from the drawings and paintings of the artists to enrich the visual content of the books, especially those containing the historical processes of medicine and pharmacy. In this way, it was aimed to enrich the archive of the history of medicine, as some artists began to use photomechanical techniques.

Method: In the study, the development of modern medical illustration and the explanation of the terms were briefly summarized, while combining artistic talent and skill, the subject was moved to a different point. The reason why these efforts, which want to show a process from the ancient age to the XXth century, are widely used by illustrators is that the history of health consists of elements such as art and aesthetics. It has been observed that the effectiveness of this form of depicting the history of health, which is especially common in American medical culture, reached its peak in the XXth century.

Result: In the article, the short life of Robert Alan Thom (1915-1979), who is known for his successful work in illustrating the history of medicine and pharmacy in the XXth century, but is not well known in our country, and a full list of painting collections and content titles by Parke-Davis&Co related to both scientific fields are presented.

Conclusion: It is important to access the full list of these pictures, known as 40 for the history of pharmacy and 45 for the history of medicine, prepared by Robert Alan Thom at the request of Parke Davis&Co. Since there is no other study in this sense in our country, we believe that this study will make an important contribution to those who want to access or benefit from the collection. Considering that the number of illustrations related to the history of health is low today, and the existing illustrations are generally produced by computer-aided digital media, these labor-intensive studies of a period are important for the history of medicine.

Key words: Medicine, Pharmacy, History, Illustration, Robert Alan Thom

* Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi 2023;13(3):610-620

DOI: 10.31020/mutfd.1310397

e-ISSN: 1309-8004

Geliş Tarihi – Received: 06 Haziran 2023; Kabul Tarihi - Accepted: 01 Eylül 2023

İletişim - Correspondence Author: Çağatay Üstün <caगतay.ustun@ege.edu.tr>

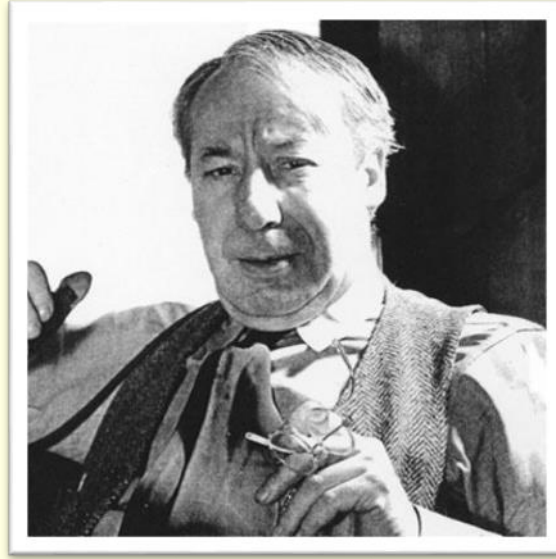
Giriş

Sağlık bilimlerinin tarihsel sürecinin yazılı kaynaklara ve belgelere dayanan bölümünün incelenmesi, meslek tarihçilerinin çalışma alanına girmektedir. Bu bilgilerin zihinde algılanışında ve pratik anlatımda değer bulmasında fotoğraflardan, çizimlerden, ressamaların tablolarından veya illüstrasyonlardan yararlanılması gerekmektedir. Bu konuda özellikle Amerikan tıp ve eczacılık tarihi kültürünün XX. yüzyılda zengin içeriklere sahip olduğu bilinmektedir.

Yöntem

Çalışmada, modern tıbbi illüstrasyonun gelişimi ve terimlerin açıklaması kısaca özetlenirken, sanatsal yetenek ve beceri ile birleşerek konunun farklı bir noktaya taşınması sağlanmıştır. Antik çağdan XX. yüzyıla kadar devam eden bir süreci göstermek isteyen bu gayretlerin illüstratörler tarafından yaygın kullanılmasının sebebi sağlık tarihinin sanat ve estetik gibi öğelerden oluşmasıdır. Özellikle Amerikan tıp kültürünün içinde yaygın şekilde yer alan bu sağlık tarihi tasvir biçiminin etkinliği XX. yüzyılda zirveye ulaşmıştır.

Tıbbi sahnelerin çiziminde veya görsel olarak fotoğraf haline dönüştürülmesinde öncü isimler hakkında kısa bilgiler vermek, konunun anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Buna ilişkin öncelikle Lejaren à Hiller (John Hiller) (1880-1969) (**Şekil 1**) ve Valentino Sarra (1903-1982)'nin isimlerine rastlamaktayız. Her iki illüstratör sanatçının Avrupa ve Amerika'daki hekimlerin çalışmalarını gösteren popüler resimler ve erken dönem cerrahisine ilişkin 80'den fazla eser önemli olarak kabul edilir.¹

Şekil 1. Lejaren à Hiller (John Hiller)
(<https://www.pulpartists.com/Hiller.html>)

Bunlardan Hiller, fotoğrafçılık eğitimi almasına karşın, özellikle bir yönetmen gibi dramatik sahnelerin resimlendirilmesinde başarı göstermişti. Hiller bir tablonun içeriğini oluşturan figürleri, görüntüde yer alan kişileri ve sahneleri düzenlerken bir asistanı bunun son negatifinin hazırlanmasını gerçekleştirirdi.² Böylece bugün de hayranlıkla izlenen görsel eserler ortaya çıkmıştır.

Sarra da bir fotoğraf ustası ve görsel sanatçı olarak bilinmektedir. Ancak fotoğraf açısından görüntüleme tekniklerini Hiller'den öğrendiğini bizzat kendisi belirtmiştir.³ Hiller ve Sarra tıp tarihine ilişkin anlatımları ilginç koleksiyonlarıyla pekiştirerek bu alanın bilgilerini görsellik öğeleriyle birleştirmiş, sanatçı olarak başarılarını bu sayede gerçekleştirmiştir.

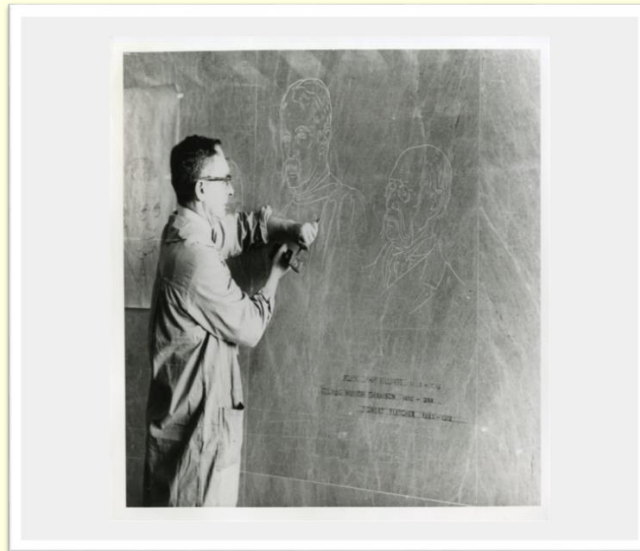
Tıbbi illüstratör Max Brödel (1870-1941) (**Şekil 2**) o dönemin tıbbi görsel materyallerinin hazırlanmasını gerçekleştiren bir başka sanatçıydı. Hayatı boyunca tıbbi resimleme sanatında adeta devrim oluşturarak bu tekniği çok yüksek bir düzleme konumlandırdı. Onun tıbbi resimleme alanındaki öncü çalışmaları tıp ve cerrahi için önemli bir değere sahiptir. Brödel sayesinde 1911 yılında Johns Hopkins Üniversitesi'nde ilk kez "Tıbbi Uygulanan Sanat Departmanı" olarak bilinen bir bölüm kuruldu.^{4,5}

Şekil 2. Max Brödel

(https://en.wikipedia.org/wiki/Max_Br%C3%B6del)

Yine ABD'de ressamlık, dekorasyon, illüstrasyon anlamında etkin bir başka isim Carl Paul Jennewein'dir (1890-1978). Jennewein, ABD'ye gelmeden önce 13 yaşında Stuttgart'taki Kunstmuseum'daki sanatkârların yanında çırak olmak için okulu bıraktı. Üç yıl süreyle Stuttgart Üniversitesi'nde resim ve heykel eğitimi, mimari çizim ve sanat tarihi dersleri aldı. 1907'de ABD'ye göç etti. New York'ta bir mimari heykeltıraşlar ve ticari modelciler firması sahibi olan Buhler ve Lauter'in yanında çıraklık yaptı. George Bridgman ve Dewitt Clinton Peters ile çalıştı.⁶ Jennewein 1962 yılında Ulusal Tıp Kütüphanesindeki (National Library of Medicine) tıp tarihi bölümünün girişinin yanında, lobinin sağ iç duvarındaki mermer panellere Fielding Hudson Garrison, John Shaw Billings ve Robert Fletcher'in portrelerini "oyma sanatı" tekniğiyle gerçekleştirdi.⁷ (**Şekil 3**)

Şekil 3. Carl Paul Jennewein

(<https://collections.nlm.nih.gov/catalog/nlm:nlmuid-101645042-img>)

Bulgular

Terimler

Bu bölümde makalede geçen bazı terimlerin açıklamalarını yapmakta fayda vardır. Makalenin konusunu oluşturan işlemin sanatçılar tarafından uygulanış biçimine illüstrasyon denilmektedir.

İllüstrasyon; açıklamaya hizmet eden bir şey, örneğin bir şeyi net veya çekici kılmaya yardımcı olan bir resim veya şema; bir şeyi açıklığa kavuşturmaya yardımcı olan bir örnek veya resimleme eylemi, resimlenme durumu şeklinde tanımlanmaktadır.⁸

Bunu bir kitapta, dergide, dekorasyon için veya bir şeyi açıklamak için bir çizim veya resim diye tabir etmek de mümkündür.⁹ İllüstratör ise özellikle kitaplar için resim çizen kişi, çizer anlamındadır.¹⁰

Burada tıp tarihi illüstrasyonları ile tıbbi illüstrasyonu (insan vücudunun resmedilmesi tekniğini) birbirinden ayırt etmek gerekir. Tıbbi illüstrasyonlar daha çok insan vücudunun anatomik ayrıntılarını incelemek ve anlamayı kolaylaştırmak için kullanılan bir tekniktir. Bu konuda 20. yüzyıldaki yetkin ve öncü isim Max Brödel (1870-1941) idi.¹¹

Robert Alan Thom'un dönemi

Robert Alan Thom (1915-1979) tıp ve eczacılık tarihinin kısa özetinin ve olgularının resimlendirilmesi ve illüstrasyonu konusunda deneyimli Amerikalı bir sanatçı olarak bilinmektedir.¹² (**Şekil 4**)

Şekil 4. Robert Alan Thom atölyesinde çalışırken (Bender ile beraber)
(https://farmasihistorie.com/w/index.php?title=Robert_Thom)

Thom, 1915 yılında Grand Rapids, Michigan'da doğdu. Eğitimini burada tamamladıktan sonra Columbus, Ohio'daki Güzel Sanatlar Enstitüsü'nde ve Connecticut, Noank'ta Ukraynalı-Amerikan sanatçı Robert Brackman'ın yanında ileri sanat eğitimi aldı. 1940 yılında Detroit'e taşınarak hem Detroit Edison Company'de hem de General Motors'un Chevrolet Bölümü'nde çalışmaya başladı. 1945 yılında Thom bu görevlerden ayrılarak bağımsız bir sanatçı olarak işlerini sürdürdü.¹³

Kâğıt bazlı tüketici ürünleri üreten bir Amerikan firması olan Kimbley-Clark tarafından ısmarlanmış “Çağlar Boyunca Grafik İletişimi” tarihine ilişkin çok sayıda resim yaptı. Ayrıca Illionis Bell şirketi için Illinois tarihinden sahneleri, Michigan Bell şirketi için Michigan tarihine ait sahneleri, Chevrolet için ise beyzbol tarihini konu alan resimlere imza attı.¹⁴

Thom, özellikle ticari olarak ilaç üreticisi alanında faaliyet gösteren ABD’li Parke-Davis&Co şirketinin talebi doğrultusunda eczacılık tarihi alanı için 40 tane, tıp tarihi alanı için ise 45 tane olmak üzere toplamda 85 tane illüstrasyon serisi hazırladı.¹⁵

Parke-Davis&Co bir zamanların en büyük ilaç üreticisi firmalardan birisiydi. Ortaklığa dayalı kurulan firma 1866 yılında Detroit/Michigan’da faaliyete başladı. Firmanın amacı yerli halk tarafından kullanılan tıbbi bitkilerden yeni ilaçlar geliştirmek üzerine kurgulanmıştı. Ayrıca şifalı bitkilerin iyileştirme güçlerinden yararlanmak için Orta ve Güney Amerika bölgelerinde birçok hekim, botanikçi ve kimyageri görevlendirerek yeni tıbbi bitkilerin bulunmasına katkı sağladı. Parke-Davis&Co’nun tıbbıya yönelik preparatları arasında *adrenalin*, *FDA onaylı ilk reçeteli antihistaminik (Benadryl)*, *difteri*, *epilepsi ve tüberküloz tedavisinde etkili olan bazı ilaçlar* bulunmaktadır.¹⁶⁻¹⁹

Sanatçı Thom, Parke-Davis&Co firması tarafından eczacılık tarihinden seçilmiş anları tablo haline getirmek üzere görevlendirildi. Gerçekleştirdiği proje literatürde farklı isimlerle anılmasına karşın, kısaca “Resimlerle Eczacılık Tarihi” olarak bilinmektedir ve Amerikan Eczacılık Tarihi Enstitüsü’nden George Urdang ile eczacı ve amatör bir tarihçi olan George A. Bender’in ortak çalışmasıydı. Thom’un resimlerine Michigan Üniversitesi Eczacılık Okulu’ndan Alfred Benjamin Prescott da (1832-1905) açıklamalar yazarak katkı sağladı. Bu sayede Thom eczacılık tarihinden önemli anları betimleyen 40 tane yağlı boya tablo yaptı. Bu konudaki başarısı ve olumlu geri bildirimler üzerine Parke-Davis&Co, Thom’un bu kez tıp tarihine odaklanarak benzer bir dizi oluşturmasını talep etti. “Resimlerle Tıp Tarihi” olarak anılan ve 45 tane yağlı boya tablodan oluşan bu serideki resim açıklamaları Bender tarafından gerçekleştirildi. Eczacılık tarihi ve tıp tarihi serileri popüler olunca Parke-Davis&Co firması bu resimlerin reproduksiyonlarını ABD ve Kanada’daki hekim muayenehanelerine ve eczanelere dağıttı. Bu resimler “Eczacılıkta Büyük Anlar” ve “Tıp Tarihinde Büyük Anlar” gibi basılı eserlerin içeriğini oluşturdu. Bu kitaplar George A. Bender tarafından yazılmış olup, Parke-Davis&Co firması basımlarına katkı sağladı. Özellikle tıp tarihi ile ilgili resimlerin bazı broşürlerde kısa açıklayıcı bilgilerle yer alması hekimlerin bilgilendirilmesi açısından önemliydi. Bender’in ifadesine göre; eczacılık ve tıp alanları için oluşturulan “Büyük Anlar” serisinin temel amacı; amatör tarihçileri cesaretlendirmek içindi ve sonuç olarak mükemmel bir çalışma ortaya çıkmıştı. Bu yüzden Thom’a tıbbın Rockwell’i denilmesi [*Amerikan popüler kültürüne katkı sağlayan ressam ve desinatör Norman Percevel Rockwell (1894-1978)*] tesadüf değildir. Thom’un eczacılık ve tıp tarihi için katkı sağladığı eserlere ilişkin olarak belirttiği şu husus önemlidir: “*Tarihte sahtecilik yapamazsınız. İnsanların o dönemlerde yaşadıkları yeri, giydiklerini, fiziksel çevrelerini, dönemin mimarisini ve mobilyalarını, hekimlerin kullandığı tıbbi aletleri ya da ev aletlerini bilmelisiniz. Benim sorumluluğum ve işim gereği bunlara özen gösteririm ve yaptığım eserlerle kişiye bunların resim olduğunu unutturarak sanki orada olduğunu hissettiririm.*” Hiç şüphesiz Thom’un bu resimleri 1950’lerin farmasötik preparat reklamlarının ve tıp anlayışının gelişmesinde önemli katkılar sağladı. Eserleri 800 Dolar ile 29.800 Dolar arasında değişen fiyatlarla birçok kez müzayedelerde satıldı.²⁰⁻²²

2007 yılında “Resimlerle Tıp Tarihi” olarak da bilinen bu seriyi Pfizer Inc. firması satın alarak tabloları Michigan Üniversitesi’ne bağışladı. Bir haberde yer aldığına göre; Thom’un resimlerini içeren “Resimlerle Tıp Tarihi” kitabı bazı dönemlerde tıp öğrencilerinin mezuniyet törenlerinde hediye edilerek, (Örneğin, 1967’de Michigan Üniversitesi Tıp Fakültesi mezuniyet töreni) meslek tarihine yönelik bir ilgi ve bilinç oluşturulması hedeflendi.²³

Halen gerek eczacılık gerekse de tıp tarihini ilgilendiren çalışmaların derlenmiş basılı materyalleri ve slaytları farklı üniversitelerin arşivlerinde yer almaktadır (Örneğin, Resimlerle Eczacılık Tarihi-WSU College of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences).²⁴

Parke-Davis&Co firmasıyla yaptığı anlaşmaların ardından Thom, Bell Telefon Şirketi tarafından basım ve iletişim tarihi ve buna benzer başka projeler için görevlendirildi.

Robert Alan Thom 1979 yılında Noel tatili için gittiği Michigan'da araba kazasında eşi Helen ile birlikte vefat etti. Port Huron, St. Clair County, Michigan'da gömüldü.²⁵

Eczacılık Tarihi ve Tıp Tarihi Resim Serilerinin Ortaya Çıkışı

“Eczacılıkta Büyük Anlar”

“Eczacılıkta Büyük Anlar” olarak bilinen ve yaklaşık 40 tane kadar yağlı boya tabloda meydana gelen bu eserin içeriğini eczacılığın önemli gelişme aşamaları oluşturmaktadır. Bunun fikrini ortaya atan kişi eczacı George A. Bender (1904-1985)'dir. Modern Pharmacy dergisinin Kasım 1950 tarihli sayısında Bender, eczacılık tarihine ilişkin kapsamlı bir dizi resim hazırlatıldığını, bunların tam boy ve çerçeveletmeye uygun boyutlarda olacağını duyurdu. Parke-Davis&Co firmasının öncülüğünde yayınlanan baskılar Eylül 1952'de ortaya çıktı. 1953 yılının yaz döneminde ise İngiltere, İrlanda, İtalya, Portekiz ve Güney Afrika'da tanıtılarak ilgi gördü. Eczacılar bu eserleri eczanelerinde sergilemeye teşvik edildi. Parke-Davis&Co'nun Başkan Yardımcısı Carl Johnson 1953 yılında benzer bir çalışmanın tıp tarihi için geliştirilmesini önerdi. Yaklaşık dört yıl kadar sonra Parke-Davis&Co'nun dergisi Therapeutic Notes'un Ocak 1957 sayısında “Resimlerle Tıp Tarihi” serisini yayınlanmaya başladı. Ancak bu yeni seri eczacılık tarihi baskıları serisi kadar geniş bir kitleye ulaşamadı. Çünkü hekimlik eczacılık kadar yaygın ve etkin bir sergileme alanına sahip değildi.^{26,27}

“Eczacılıkta Büyük Anlar” 2007 yılında Pfizer Inc. tarafından satın alınarak APhA Vakfına (The American Pharmacists Association-APhA Foundation) bağışlandı. Resimlerin ilk 16 tanesi, eczacılığın Babil, Çin, Mısır, İran ve Avrupa'daki temsilcilerinin başarılarına atıfta bulunmaktadır. Kalan 24 resim ise özellikle İngiliz kolonileri ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eczacılığa ilişkin konulara aittir ve bu yönüyle Amerikan Eczacılar Birliği'nin tarihine vurgu yapan eserlerdir.²⁸

“Tıpta Büyük Anlar”

“Tıpta Büyük Anlar” (diğer ismiyle Resimlerle Tıp Tarihi) yaklaşık 45 tane yağlı boya tabloda oluşan ve tıbbın prehistorik dönemden antik çağa, oradan günümüze kadar uzanan serüvenini konu alan bir resim dizisidir. Bu seri yine Parke-Davis&Co firması tarafından Thom'un görevlendirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Burada sağlıktaki gelişmenin ortaya çıkardığı sonuçları tıp tarihiyle buluşturan bir yaklaşım biçiminin benimsenmesi dikkat çekicidir. Resimler Kuzey Amerika'daki tıp konferanslarına gönderilerek görsel anlamda paylaşıldı. Reprodüksiyonları ise takvimlerde, popüler dergilerde, didaktik broşürlerde kullanıldı. Tıp tarihini ilgilendiren bu görsel malzeme zenginliği bugünkü dijital resim kullanımının öncülü olarak kabul edilebilir.²⁹

“Eczacılıkta Büyük Anlar” Resim Serisinin Başlıkları (Orijinal haliyle)

- Before the Dawn of History
- Pharmacy in Ancient Babylonia
- Pharmacy in Ancient China
- Days of the Papyrus Ebers
- Theophrastus-Father of Botany

- The Royal Toxicologist-Mithridates VI
- Terra Sigillata-An Early “Trademarked” Drug
- Dioscorides
- Galen-Experimenter in Drug Compounding
- Damian and Cosmas-Pharmacy’s Patron Saints
- Monastic Pharmacy
- The First Apothecary Shops
- Avicenna-The “Persian Galen”
- The Separation of Pharmacy and Medicine
- The First Official Pharmacopeia
- The Society of Apothecaries of London
- Louis Hebert, Apothecary to New France (Canada)
- The Governor Who Healed the Sick (John Winthrop)
- The Marshall Apothecary-An American Dynasyt
- The First Hospital Pharmacy in Colonial America
- Carl W. Scheel-Greatest of the Pharmacist-Chemists
- Andrew Craigie –America’s First Apothecary General
- Sertürner-First of the Alkaloid Chemists
- Caventou, Pelletier and Quinine
- American Pharmacy Builds Its Foundations
- The Shakers and Medicinal Herbs
- Founding of the American Pharmaceutical Association [1852]
- European and American Pharmacy Meet [Paris, 1867]
- The Father of American Pharmacy [William Proctor, Jr.]
- A Revolution in Pharmaceutical Education {University of Michigan, 1868}
- The Pharmacopeia Comes of Age [E. R. Squibb, 1877]
- The Standardization of Pharmaceuticals [Parke, Davis, 1879]
- Wrestling the Jungle’s Secrets [H. H. Rusby of Parke, Davis]
- Stanislas Limousin-Pharmacal Inventor
- The Era of Biologicals
- The Development of Chemotherapy [François-Auguste Fournau]
- Pharmaceutical Research

- Pharmaceutical Manufacturing Comes of Age
- The Era of Antibiotics
- Pharmacy Today and Tomorrow

“Tıpta Büyük Anlar” Resim Serisinin Başlıkları (Orijinal haliyle)

- Medicine in Ancient Egypt
- The Code of Hammurabi
- Trephining in Ancient Peru
- Primitive Medicine
- The Temples and Cult of Asclepius
- Susruta-Surgeon of Old India
- Hippocrates: Medicine Becomes a Science
- Galen, Influence for Forty-five Generations
- Rhazes and Arabic Medicine
- Medieval Hospitals
- Paracelsus-Stormy Petrel of Medicine
- Vesalius and the Anatomy of Man
- Ambroise Pare: Surgery Acquires Stature
- Harvey and the Circulation of the Blood
- Leeuwenhoek and the “Little Animals”
- Sydenham: Proponent of Clinical Medicine
- James Lind: Conqueror of Scurvy
- Morgagni and Pathologic Anatomy
- Lavoisier: Oxygen, Combustion, and Respiration
- John Hunter: Founder of Scientific Surgery
- Benjamin Rush: Physician, Pedant, Patriot
- Pinel Unchains the Insane
- Jenner: Smallpox Is Stemmed
- Laennec and the Stethoscope
- Conquerors of Pain
- Semmelweis: Defender of Motherhood
- Founding of the American Medical Association
- Rudolf Virchow and Cellular Pathology

- Helmholtz: Physicist-Physician
- J. Marion Sims: Gynecologic Surgeon
- Claude Bernard: Explorer of Physiologic Frontiers
- Pasteur: The Chemist Who Transformed Medicine
- Lister Introduces Antisepsis
- Charcot: Master of Neurology
- The Hopkins: A Revolution in Medical Education
- Röntgen: Invisible Rays that Save Lives
- The Conquest of Yellow Fever
- Walter B. Cannon: Physiologic Investigator
- Ehrlich: Chemotherapy Is Launched
- Ramon y Cajal: Charting the Nervous System
- Harvey Cushing and Neurosurgery
- Joseph Goldberger: Dietary Deficiency and Disease
- Banting, Best, and Diabetes
- The Era of Antibiotics
- Medicine Today and Tomorrow³⁰

Tartışma ve Sonuç

Meslek tarihleri her mesleğin kendi iç dinamiklerini ve işleyişini özetleyen, tarihsel geçmişini anlamayı ve dünden bugüne köprü kurmayı hedefleyen bilimsel bir alandır. Bunların arasında özellikle sağlık bilimleri tarihi boyutuyla iki temel alanın, tıbbın ve eczacılığın tarihi önemlidir. Tıp tarihinin değişik dönemlerini konu alan kaynak eserlerin ve illüstrasyonların büyük çoğunluğunun 1950-1990 yılları arasında ortaya çıktığı ve bunların resmedilmiş görüntülerdeki tarihsel olayları betimleyerek öğrenmeyi kolaylaştırdığı bilinmektedir. Bu makalede eczacılık ve tıp tarihine ait illüstrasyonlarıyla genel bir ilgi uyandıran Robert Alan Thom ve yaptığı çalışmaları hakkında kısaca bilgi verirken, ülkemizde pek bilinmeyen bu sanatçının eczacılık ve tıp tarihine ilişkin resimlerin genel arşivlerimizde bulunmadığını belirtmekte fayda vardır. Ancak resimlerin yayınlanmaya başladığı dönemden sonra ilaç firmaları tarafından hekimlere veya eczacılara bu resim serilerine ait bazı örneklerin hediye edilmiş olma ihtimali mümkündür. Yeri gelmişken Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı'nın koridorunda sergilenen Thom'a ait bazı renkli resimlerin de bu yolla bizlere kazandırılmış olabileceği tahmin edilebilir. (**Şekil 5**)

Günümüzde suluboya, yağlıboya, mürekkep, kalem, grafit gibi tekniklerin etkinliği devam etmesine rağmen bilgisayar ve teknoloji destekli dijital bir dönemin yaşandığını, bunlara Adobe Photoshop ve Illustrator gibi yeni 3D sistemlerinin de eklendiğini göz önüne alırsak, eczacılık ve tıbbın tarihine ilişkin yeni ve farklı tekniklere dayalı çizimlerin veya resimlendirmelerin yapılması yakın bir zamanda gerçekleşebilecektir.

Şekil 5. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı'nın koridorunda Robert Alan Thom'a ait tıp tarihi illüstrasyonlarından bir kesit.

Sağlık bilimleri alanlarının tarihsel geçmişinin doğru ve kalıcı bir şekilde algılanmasında görselliğe hitap eden yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Bugünün teknolojik bakış açısı ve sosyal paylaşım ağları üzerinden gerçekleştirilebilecek bu yöntemin yeniden illüstrasyonlar üzerinden sağlanması düşünülebilir. Bir dönem profesyonel bir illüstratör olan Robert Alan Thom'un tıp ve eczacılık tarihine yönelik katkılarının kalıcılığı yapılan çalışmaların başarıyla sonuçlandığının bir göstergesidir. Bunu pekiştirmek için güzel sanatlar alanlarının sağlık bilimleri tarihine katkı sağlayacak bölümler haline dönüşmesine ve bu alana ilişkin her tarihsel olgunun görsellik üzerinden bir nakış gibi işlenerek sunulmasına ihtiyaç olduğu kanısındayız.

Bilgi

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

1. Hansen B. Medical History's Moment in Art Photography (1920 to 1950): How Lejaren à Hiller and Valentino Sarra Created a Fashion for Scenes of Early Surgery. *Journal of the History of Medicine and Allied Sciences* 2017;72(4):381-421
2. Lejaren A. Hiller Sr. Erişim adresi: <https://www.jeffreysward.com/tributes/hiller.htm> (Erişim tarihi: 16.02.2023)
3. Valentino Sarra. Erişim adresi: <https://www.fulltable.com/vts/f/fortune/photos/sarra/mn.htm> (Erişim tarihi: 16.02.2023)
4. Thomas S, Cullen TS. Max Brödel, 1870-1941, Director of the First Department of Art as Applied to Medicine in the World 1945:5-29.
5. Schultheiss D, et al. Max Brödel (1870-1940) and Medical Illustration in Urology, *Journal of Urology* 2000;164(4):1137-1142.
6. Carl Paul Jennewein. Erişim adresi: http://medallicartcollector.com/carl-paul-jennewein_biography.html (Erişim tarihi: 23.03.2023)
7. Lobby Design 6. Erişim adresi: <https://collections.nlm.nih.gov/catalog/nlm:nlmuid-101645042-img> (Erişim tarihi: 23.06.2023)
8. Illustration. Erişim adresi: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/illustration> (Erişim tarihi: 16.02.2023)
9. Illustration. Erişim adresi: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/illustration?q=illustration> (Erişim tarihi: 16.02.2023)
10. Illustrator. Erişim adresi: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/illustrator> (Erişim tarihi: 16.02.2023)
11. Pattel SK, Couldwell WT, Liu JK. Max Brödel: his art, legacy, and contributions to neurosurgery through medical illustration. *J Neurosurg* 2011 Jul;115(1):182-90.

12. A New Home for Famous Medical History Paintings. Erişim adresi: <https://www.newswise.com/articles/a-new-home-for-famous-medical-history-paintings> (Erişim tarihi: 23.03.2023)
13. Robert Thom. Erişim adresi: https://www.askart.com/artist/Robert_Alan_Thom/100540/Robert_Alan_Thom.aspx (Erişim tarihi: 16.02.2023)
14. Robert Thom. Erişim adresi: <https://opa.uchc.edu/Artists/Robert%20Thom.pdf> (Erişim tarihi: 01.03.2023)
15. Robert A. Thom photograph collection, circa 1960-1969. Erişim adresi: <https://quod.lib.umich.edu/cgi/f/findaid/idx/b/bhlead/umich-bhl-92985?byte=195125484;cginame=findaid-idx;focusrgn=bioghist;id=navbarbrowselink;subview=standard;view=reslist> (Erişim tarihi: 16.02.2023)
16. Encyclopedia Of Detroit. Erişim adresi: <https://detroithistorical.org/learn/encyclopedia-of-detroit/parke-davis-pharmaceutical-company> (Erişim tarihi: 15.02.2023)
17. Parke-Davis and Company Pharmaceutical Plant. Erişim adresi: <https://www.nps.gov/places/parke-davis-and-company-pharmaceutical-plant.htm> (Erişim tarihi: 15.02.2023)
18. Tiligada E, Ennis M. Histamine pharmacology: from Sir Henry Dale to the 21st century. *Br J Pharmacol* 2020;177(3):469–89.
19. Local Inventor Honored for Developing World's First Antihistamine. Erişim adresi: <https://www.uc.edu/news/articles/legacy/healthnews/2006/05/local-inventor-honored-for-developing-worlds-first-antihistamine.html> (Erişim tarihi: 15.02.2023)
20. Robert Alan Thom. Erişim adresi: <https://www.mutualart.com/Artist/Robert-Alan-Thom/8328847EEB840056/Biography> (Erişim tarihi: 15.02.2023)
21. Metz J, Howell JD. Making History: Lessons from the Great Moments Series of Pharmaceutical Advertisements. *Academic Medicine* 2004;79(11):1028-32.
22. Bender GA. The Dream that gave Pharmacy its colorful GREAT MOMENTS. *Pharmacy in History* 1976;18(4):131-50.
23. Medical Masterpieces: Perceptions paint a portrait of famous physicians. Erişim adresi: <https://www.michigandaily.com/uncategorized/medical-masterpieces/> (Erişim tarihi: 17.02.2023)
24. A History of Pharmacy in Pictures. Erişim adresi: <https://drdanyali.com/wp-content/uploads/2022/07/history-of-the-pharmacy-profession.pdf> (Erişim Tarihi: 17.02.2023)
25. Robert Alan Thomas. Erişim adresi: <https://www.geni.com/people/Robert-Thomas/6000000004280487152> (Erişim tarihi: 15.02.2023)
26. Griffenhagen GB. Great Moments in Pharmacy: Development of the Robert Thorn Series Depicting Pharmacy's History. *Journal of the American Pharmaceutical Association* 2002;42(2):170–182.
27. The History of Pharmacy by Artist Robert Thom, Joe Hanneman. Erişim adresi: <https://hannemanarchive.com/2014/12/12/history-of-pharmacy/> (Erişim tarihi: 16.03.2023)
28. "Great Moments in Pharmac" by Robert Thom. APhA Foundation. Erişim adresi: <https://www.aphafoundation.org/thom-paintings> Erişim tarihi: 17.02.2023
29. Kathleen Pierce-Synopsis. Erişim adresi: <https://medicalhealthhumanities.com/2023/01/11/instrumentalized-images-the-trouble-with-representation-truth-and-affective-power-in-histories-of-american-gynecology/> (Erişim tarihi: 27.02.2023)
30. Duffin J, Li A. Great Moments: Parke, Davis and Company and the Creation of Medical Art. 1995; 86 (1): pp. 1-29.